

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

حرکت فرهنگی و سیاسی

امام جواد علیہ السلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حرکت فرهنگی و سیاسی امام جواد (ع)

نویسنده:

مجله حوزه

ناشر چاپی:

مجله حوزه

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵ فهرست
۶ حرکت فرهنگی و سیاسی امام جواد (ع)
۶ مشخصات کتاب
۶ حرکت فرهنگی و سیاسی امام جواد
۸ پاورقی
۸ درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

حرکت فرهنگی و سیاسی امام جواد (ع)

مشخصات کتاب

نویسنده: مجله حوزه

ناشر: مجله حوزه

حرکت فرهنگی و سیاسی امام جواد

امام جواد (علیه السلام) همانند پدر بزرگوارشان در دو جبهه‌ی سیاست و فکر و فرهنگ قرار داشت. موضعگیریها و شبهه افکنی های فرقه‌هایی چون زیدیه، واقفیه، غلات مجسمه، امام را بر آن داشت تا در حوزه‌ی فرهنگ تشیع در برابر آنان موضعی شفاف اتخاذ کند. امام در موضعگیری در برابر فرقه‌ی زیدیه که امامت را پس از علی بن حسین زین العابدین (علیه السلام) از آن زید می‌پندارند... در تفسیر آیه‌ی «وجوه یومئذ خاشعۃ عاملۃ ناصبه» آنها را در ردیف ناصبی‌ها خواندند. [۱]. حضرت در برابر فرقه‌ی واقفیه که قائل به غیبت امام موسی کاظم (علیه السلام) بوده و بدین بهانه وجوهات بسیاری را مصادره کرده بودند. آنان را نیز مصداق آیه‌ی «وجوه یومئذ خاشعۃ عاملۃ ناصبه» به شمار آورده و در بیانی فرمودند: شیعیان نباید پشت سر آنها نماز بخوانند. [۲]. حضرت در برابر غلات زمان خویش به رهبری ابوالخطاب که حضرت علی (علیه السلام) را تا مرز الوهیت و ربوبیت بالا- برده بودند، فرمودند: لعنت خدا بر ابوالخطاب و اصحاب او و کسانی که درباره‌ی لعن او توقف کرده یا تردید کنند. [۳]. موضعگیری تند حضرت درباره‌ی این فرقه تا بدانجا بود که حضرت در روایتی به اسحاق انباری می‌فرمایند: «ابوالمهری و ابن ابی الرزقاء به هر طریقی باید کشته شوند.» [۴]. حضرت در برابر فرقه‌ی مجسمه که برداشتهای غلط آنان از آیاتی چون «یدالله فوق ایدیهم» و «ان الله علی العرش استوی» خداوند سبحان را جسم می‌پنداشتند، فرمودند: «شیعیان نباید پشت سر کسی که خدا را جسم می‌پندارد نماز گذارده و به او زکات پردازند.» [۵]. فرقه‌ی کلامی معتزله که پس از به قدرت رسیدن عباسیون به میدان آمد و در سده‌ی نخست خلافت عباسی به اوج خود رسید یکی دیگر از جریانهای فکری و کلامی عصر امام جواد (علیه السلام) است. موضعگیری حضرت امام جواد (علیه السلام) چون پدر بزرگوارشان در این برهه و در مقابل این جریان کلامی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است تا آنجا که مناظرات حضرت جواد (علیه السلام) با یحیی بن اکثم که از بزرگترین فقهای این دوره به شمار می‌رفت، را می‌توان رویارویی تفکر ناب تشیع با منادیان معتزله به تحلیل نهاد که همواره پیروزی با امام جواد (علیه السلام) بوده است. امام جواد (علیه السلام) در راستای بسط و گسترش فرهنگ ناب تشیع کارگزاران و وکلایی در مناطق گوناگون و قلمرو بزرگ عباسیان تعیین و یا اعزام نمود. به گونه‌ای که امام در مناطقی چون اهواز، همدان، ری، سیستان، بغداد، واسط، سبسط، بصره و نیز مناطق شیعه نشینی چون کوفه و قم دارای وکلایی کارآمد بود. امام جواد (علیه السلام) در راستای نفوذ نیروهای شیعی در ساختار حکومتی بنی عباس برای یاری شیعیان در مناطق گوناگون به افرادی چون «احمد بن حمزه قمی» اجازه پذیرفتن مناصب دولتی داد، تا جایی که افرادی چون «نوح بن دراج» که چندی قاضی بغداد و سپس قاضی کوفه بود، از یاران حضرت (علیه السلام) به شمار می‌رفتند کسانی از بزرگان و ثقات شیعه چون محمد بن اسماعیل بن بزیع (نیشابوری) که از وزرای خلفای عباسی به شمار می‌رفت به گونه‌ای با حضرت در ارتباط بودند که وی از حضرت جواد (علیه السلام) پیراهنی درخواست کرد که به هنگام مرگ به جای کفن پوشد و حضرت خواست او را اجابت و برای وی پیراهن خویش را فرستاد. حرکت امام جواد (علیه السلام) در چنین نیروهای فکری و سیاسی، خود حرکتی کاملاً محرمانه بود، تا جایی که وقتی به ابراهیم بن محمد نامه می‌نویسد به او امر می‌کند که تا وقتی «یحیی بن ابی عمران» (از اصحاب حضرت) زنده است نامه را نگشاید. پس از چند سال که یحیی از دنیا می‌رود ابراهیم بن محمد نامه را می‌گشاید که

حضرت در آن به او خطاب کرده: مسئولیتها و کارهایی که به عهده‌ی (یحیی بن ابی عمران) بوده از این پس بر عهده توست. [۶]. این نشانگر آن است که حضرت در جو اختناق حکومت بنی عباس مواظبت و عنایت داشت، تا کسی از جانشینی نمایندگان وی اطلاعی حاصل ننماید. دوران دشوار امام جواد (علیه السلام) در نقش و تبلیغ شیعی را باید در هم عصر بودن وی با دو خلیفه‌ی عباسی نگرست خصوصاً مامون عباسی که به گفته‌ی ابن ندیم «اعلم تر از همه خلفا نسبت به فقه و کلام بوده است.» دوران هفده ساله‌ی امامت حضرت جواد (علیه السلام) همزمان با دو خلیفه‌ی بنی عباس مامون و معتصم بود، ۱۵ سال در دوره‌ی مامون - از سال ۲۰۳ ق سال شهادت حضرت رضا (علیه السلام) تا مرگ مامون در ۲۱۸ - و دو سال در دوره معتصم - (از سال مرگ مامون ۲۱۸ تا ۲۲۰) شرایط دوره ۱۵ ساله نخست حضرت درست همان شرایط پدر بزرگوارش بود که در مقابل زیرکترین و عالم‌ترین خلیفه‌ی عباسی قرار داشت. مامون که در سال ۲۰۴ هجری وارد بغداد شد امام جواد (علیه السلام) را که بنا به برخی از روایات سن مبارکشان در این دوران ۱۰ سال بیش نبود از مدینه به بغداد فرا خواند و سیاست پیشین خویش را در محدود ساختن امام رضا (علیه السلام) در خصوص امام جواد (علیه السلام) نیز استمرار داد. ترس از علویان و محبت اهل بیت در دل مسلمانان از یک سو و متهم بودن وی در به شهادت رساندن امام رضا (علیه السلام) در جهان اسلام از سوی دیگر، وی را بر آن داشت تا با به ترویج در آوردن دختر خویش ام الفضل، ضمن تبرئه‌ی خویش و استمرار حرکت عوامفریبانه در دوست داشتن اهل بیت، پایه‌های حکومت خویش را مستحکم سازد. این حرکت مامون چون سپردن ولایتعهدی به امام رضا (علیه السلام) مورد اعتراض بزرگان بنی عباس قرار گرفت اما مشاهده‌ی علم و درایت حضرت جواد (علیه السلام) در همان سن آنرا به قبول این ازدواج ترغیب ساخت. امام جواد (علیه السلام) شرایط خود را همان شرایط پدر خویش دید، از اینرو با پذیرش ازدواج با ام الفضل نقشه‌ی پلید مامون در به قتل رساندن وی و شیعیان را از صفحه‌ی ذهن مامون زدود. حضرت (علیه السلام) که به خوبی از سیاستها و نقشه‌های مامون در بهره برداری از جایگاه دینی و اجتماعی خود باخبر بود، پس از ازدواج اقامت در بغداد را رد و به مدینه بازگشت و تا سال شهادت خویش در آنجا مقیم شد. نامه‌های ام الفضل به پدر خویش مبنی بر عدم توجه امام جواد (علیه السلام) به وی، بیانگر اجباری بودن ازدواج وی با ام الفضل و نداشتن فرزندی از ام الفضل از امام جواد (علیه السلام) پرده از هوشمندی امام (ع) برمی‌دارد؛ چون که مامون بر آن بود تا با به دنیا آمدن فرزندی از ام الفضل وی را به عنوان یکی از فرزندان رسول خدا (صلی الله علیه و اله) در بین شیعیان، محور حرکت‌های آینده‌ی خود و بنی عباس قرار دهد. مامون در سال ۲۱۸ ه. ق در مسیر حرکت به سوی جنگ با روم درگذشت. علیرغم تمایل سپاه و سران بنی عباس به خلافت عباس فرزند مامون، عباس بنا بر وصیت پدر با عمویش ابو اسحاق معتصم بیعت کرد. معتصم هشتمین خلیفه‌ی عباسی پس از ورود به بغداد، امام جواد (علیه السلام) را از مدینه به بغداد فرا خواند. حضرت در سال ۲۱۸ پس از معرفی امام هادی (علیه السلام) به جانشینی خود به همراه ام الفضل به بغداد رفت. در این سفر حضرت با شخصیتی متفاوت از مامون روبرو شد، شخصیتی با روحیه نظامی‌گری و فاقد بینش علمی. معتصم که مایه‌های حيله‌گری و عوامفریبی‌های مامون را در خود نداشت، موضعگیری متضاد با اهل بیت خود را در بین مردم آشکار ساخت. امام علیه السلام در دو سال آخر عمر خویش تحت نظارت شدیدتر دستگاه امنیتی و نظامی معتصم قرار گرفت. از اینرو شرایط امام جواد به گونه‌ای شد که حضرت توسط معجزات و کرامات و شرکت در جلسات علمی، امامت خود را به دیگران به اثبات می‌رساند. امام جواد (علیه السلام) در طول زندگی پربار اما کوتاه خویش بر آن بود تا ارتباط با مردم را حتی در سخت‌ترین شرایط حفظ کند و با بذل و بخشش به فقرا و مساکین کرامت اهل بیت را به اثبات رساند. وی این سیره‌ی خویش را به امر پدر بزرگوارش آغاز و به انجام رساند. امام رضا (علیه السلام) در یکی از نامه‌های خود به حضرت جواد (علیه السلام) می‌نویسد: «به من خبر رسیده است که ملازمان تو، هنگامی که سوار می‌شوی از روی بخل تو را از در کوچک بیرون می‌برند تا از تو خیری به کسی نرسد تو را به حق خودم بر تو، سوگند می‌دهم که از درب بزرگ بیرون آیی و به همراه خود زر و سیم داشته باش تا به نیازمندان و محتاجان عطا

کنی.» و این آغاز یک حرکت مردمی، معنوی و انسانی بود که به استحکام پایگاه مردمی حضرت منجر شد و دستگاه بنی عباس را از نام «جواد» به معنای بخشنده به هراس وا داشت.

باورقی

[۱] رجال کشی، ص ۳۱۹ - مسند الامام جواد (علیه السلام)، ص ۱۵۰.

[۲] رجال کشی، ص ۳۹۱ - مسند عطاردی، ص ۱۵۰.

[۳] رجال کشی، ص ۴۴۴.

[۴] مسند الامام جواد، ص ۲۹۸.

[۵] تهذیب، ج ۳، ص ۲۸۳.

[۶] بحار الانوار، ج ۵۰، ص ۳۷.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی) آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی
 ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه
 ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...
 د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای
 و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)
 ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
 ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه
 ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال
 دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان
 تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:
www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۱۱ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور
 کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی
 جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل
 و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق
 روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۰۰۰۰
 ۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده
 است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار
 شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،
 هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی
 اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهنانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از
 پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال،
 خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

